

Přednáška 9

Politická participace

Lukáš Linek
Katedra sociologie FFUK, kurz Politická sociologie

Politická participace a občanství

- občanství poskytuje základní strukturu pro role jedince v politice
- členství v politické jednotce
- občanství překrývá ekonomické nerovnosti (liberální/pluralistické pojetí vs. třídní)
- občan = poslušnost zákonů, hlasování ve volbách, možnost vytvářet organizace, kritika vlády, odmítání poslušnosti (občanská neposlušnost)

Politická participace: klasická definice

- Milbrath (1965) do ní zařadil volby a na strany navázané aktivity
- „(zákonné) aktivity soukromých občanů, které jsou více méně přímo zaměřeny na ovlivnění personálního obsazení veřejných úřadů a jejich aktivit.“ (Verba a Nie 1972)
- Barnes a Kaase (1979) doplnili i nelegální protestní aktivity

Obsah pojmu politická participace se v čase proměňuje v důsledku rozšiřování repertoáru politických aktivit a změn v teorii demokracie

Kritiky klasické definice PP

- změna adresáta politické participace (více-úrovňové vládnutí a nadnárodní korporace; nepřímo ovlivňuje typy aktivit)
- změna prostoru politické participace (transnacionální aktivity a internet)
- změna cílů politické participace (rozšíření definice politického na mimo-politické oblasti rozhodování – kulturní rezistence, happeningy, karnevaly, konzumerismus, life-style; institucionální vs. neinstitucionální)

Politická participace: minimální definice

Brady (1999): aktivity běžných občanů zaměřených na ovlivnění některých politických výstupů.

4 klíčové aspekty:

(1.) viditelné jednání jedinců

(2.) jedinci jsou ne-elity, tedy například ne lobbyisti

(3.) jednání je zacílené na ovlivnění

(4.) cílem aktivit je politický výstup

Dimenze politické participace

- typ vlivu, který aktivita vyvíjí na politické vůdce (míra informací o individuálních politických preferencích komunikovaná k vůdcům a/nebo míra tlaku na vůdce)
- zaměření důsledku aktivity: obecný společenský cíl nebo úzký partikulární zájem
- stupeň konfliktu s ostatními
- míra iniciativy a množství vynaložené snahy
- množství kooperace s ostatními

Politická participace: základní otázky

- Kdo se účastní na politickém rozhodování?
- Existují sociální nerovnosti v účasti?
- Jaké instituce podporují či omezují politickou participaci?
- Kde jsou hranice legitimní participace?
- Jaké jsou vzájemné vztahy mezi různými typy politické participace?

Paradox politické participace

- jedinci se účastní protože mohou (mají zdroje), chtějí (mají motivaci) a někdo je požádal (agentury a sítě) (Verba et al. 1995)
- přesto, že lidé mohou, chtějí a jsou požádáni, nemusí vůbec jejich účast na nějaké z forem politické participace nastat
- důvodem je skutečnost, že politickou participací jsou ovlivňovány tzv. kolektivní statky
- kolektivní zájmy nejsou dostatečné pro to, aby lidé začaly participovat (Mancur Olson 1965)

Povaha kolektivních statků

- **sdílený charakter nabídky** - spotřeba statku jedním členem komunity neznamena, že se již nedostane na dalšího člena komunity; všichni totiž sdílíme nabídku na spotřebování kolektivního statku
- **nemožnost vyloučení ze sdílení** - nelze zabránit jedincům v tom, aby spotřebovávali kolektivní statek, jakmile je již jednou nabízen; a to i přesto, že nepřispěli k jeho vytvoření a poskytování

PPP = je obtížné přesvědčit lidi, aby dobrovolně přispěli k poskytování těchto statků, neboť se mohou vést zadarmo (na náklady ostatních)

Dosahování kolektivních statků

- zdánlivost paradoxu participace (předpoklady teorie racionální volby: homogenita aktérů z hlediska zisků a marginality příspěvku)
- selektivní incentivy z participace (nemá na ně nárok ten, kdo neparticipuje)
- velký aktér, který nese velkou část nákladů

Vysvětlení politické participace

- zdroje (SES)
- občanské dovednosti
- občanské orientace
- mobilizace (přímá a nepřímá)
- křivdy, témata, zisky
- (permisivní, otevřené) instituce

Politická participace

*„The **political culture approach** today constitutes the leading alternative to rational choice theory as a **general explanatory framework for political behavior**. The political culture approach is distinctive in arguing that (1) people’s responses to their situations are shaped by **subjective orientations**, which vary cross-culturally and within subcultures, and (2) these variations in subjective orientations reflect differences in one’s **socialization experience**, with early learning conditioning later learning, making the former more difficult to undo. Consequently, **action can not be interpreted as simply the result of external situations**. Enduring differences in cultural learning also play an essential part in shaping what people think and do.“ (Inglehart 1997: 19)*

